

ACBAX. SERIE D'IMATGES. FONS FAMILIA GARGANTA.

Els principals promotors del moviment

Escriptors, mestres, militars i religiosos entre els impulsors de l'esperantisme

Delfí Dalmau, poliglòt i pedagog nascut a Figueres, i Frederic Pujulà, advocat i periodista nascut a Palamós, són els esperantistes gironins més cèlebres i estudiats. Foren els principals introductors i impulsors del moviment a Catalunya. Per les seves trajectòries professionals, centrades a Barcelona, l'activitat que tingueren a les comarques gironines fou de suport, ja sigui amb la publicació d'articles a la premsa o bé com a convidats de renom a les xerrades de presentació que s'organitzaven en els pobles. Tanmateix, a Girona hi hagué molts d'altres esperantistes, actualment encara no prou estudiats, que en el seu moment impulsaren la llengua auxiliar a les seves ciutats, liderant la creació de cercles esperantistes.

>> *Josep M. Garganta, un dels impulsors de l'esperantisme a Olot.*

XÈNIA BERTA > TEXT

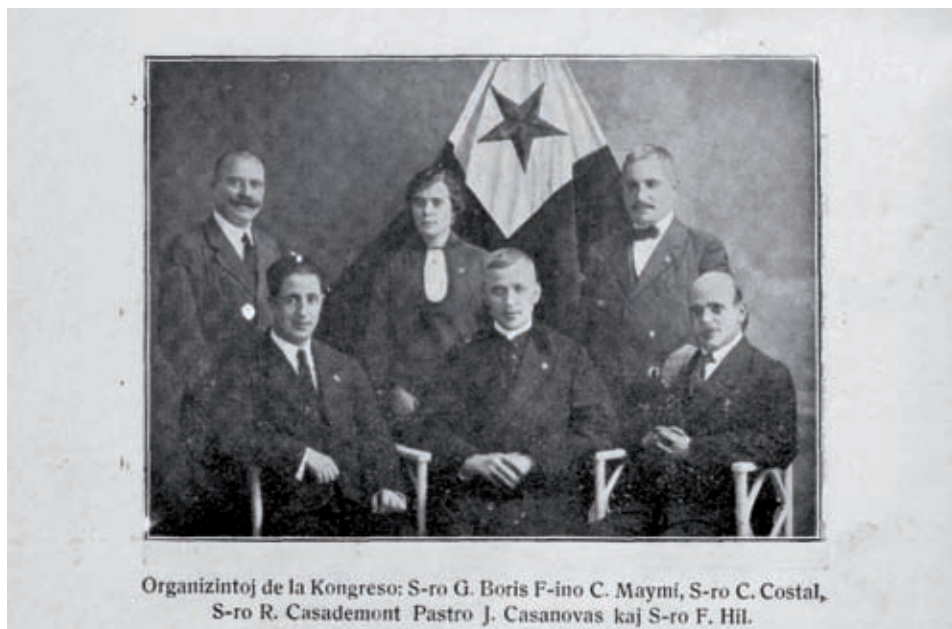
El primer grup esperantista de Girona es va establir al Centre Catalanista, i va ser el pioner en l'ensenyament de l'esperanto a les comarques gironines, ja que n'organitzà el primer curs l'any 1907 de forma gratuïta. L'any següent el grup es va constituir en la societat *Gerona Esperantistaro*. La seva primera junta va ser presidida per mossèn Francesc Viver. La constituïen Joan Capella, Miquel Canoni i Enric Dalmau, a més de Francisco Lusilla, que en fou el secretari. Aquest últim també serà el president de la comissió organitzadora del primer Congrés Provincial d'Esperanto, l'any 1910.

En aquests primers anys a Girona també destaca la figura de Cesáreo Huecas,

un comandant d'infanteria que organitza cursos d'esperanto a la ciutat a partir de l'any 1908, amb el suport de l'Ajuntament, i dirigits sobretot a «gent culta». És un dels principals promotors de xerrades i conferències, tant a Girona com a comarques, per tal de difondre l'ensenyament de l'esperanto a localitats on hi hagués gent interessada. També es troba dins dels fundadors de l'agrupació *Amo Kaj Espero*. José Domènech, també militar, n'agafarà el relleu probablement a partir de 1913 fins al seu trasllat a Reus l'any 1915.

Mossèn Francesc Viver, a més de formar part de la primera agrupació, amb el canvi de destí a les Vetlladores de Sant Feliu de Guíxols es convertí en el principal promotor dels cursos en aquesta localitat l'any 1909.

Mossèn Francesc Viver va presidir la primera junta de la societat *Gerona Esperantistaro*

>> Els organitzadors del Congrés de l'any 1921 a Girona, entre els quals hi ha Costal i Casanovas. (Imatge extreta del suplement núm. 11-12 de Kataluna Esperantisto).

Juntament amb altres guixolencs fundà l'agrupació Esperanta Lernejo el mateix any, però l'entitat no es constituí fins al 1912.

L'esperanto a Palafrugell, Olot i Santa Coloma

A Palafrugell també hi hagué una agrupació important aquest primers anys, el Paco Kaj Amo, en la qual donaven classes Arcadi Girona —que en fou president el 1910— i Pau Aulestia, mestre de l'escola pública de nois des del 1909. Tots dos també es trobaven entre els impulsors d'un Centre de Cultura Popular que es promogué a partir del 1910 i que acabà convertint-se en l'Ateneu Palafrugellenc.

Josep Dalmau Carles, mestre apassionat de l'ensenyament, incorporà l'esperanto dins del pla d'estudis complementaris del Grup Escolar, inaugurat l'any 1911, que compartí espai de docència amb l'educació física, l'anglès, el francès i ensenyaments artístics com ara la música i el dibuix. Probablement formà part de l'agrupació gironina Amo Kaj Espero, amb la qual col·laborà activament en la difusió de la llengua auxiliar.

A Olot, l'any 1911, es funda l'agrupació Olot Stelo. Tot i no aparèixer a la primera junta, es considera que l'introduïdor de l'esperanto a Olot va ser un monjo escolapi, Sebastià Pubill, que tindrà gran importància en la difusió de la llengua auxiliar a les comar-

ques gironines durant els primers anys, ja que participà en nombroses conferències per tot el territori. L'escriptor Josep Maria de Garganta i Vilamanyà també en formà part.

La societat Esperanta Idealo es constituí l'any 1911 a Santa Coloma de Farners, i la primera junta va ser presidida per Pere Costa, procurador judicial. Aquest cercle tenia com a seu social el Club Artístic, Coral y de Sport, i en els actes que organitzà hi van participar diversos eclesiàstics, com mossèn Emilio de Tuero i el llavors estudiant del Seminari i esperantista Josep Rodó, com a poeta.

Gerona Espero

Josep Casanovas, professor del Seminari i president de l'associació Studenta Juneco, constituïda l'any 1913, participa activament en tota mena d'esdeveniments en relació amb l'esperanto. Tanmateix, és a partir dels anys vint quan destaca la seva feina de liderar la reorganització dels grups d'estudi, pels aires renovats que provenen d'Europa després de la Gran Guerra. En aquesta etapa també formarà part del grup Gerona Espero com a president de la junta, en la qual el pedagog Cassià Costal consta com a vicepresident, a més de ser present també a la junta que organitzà el IX Congrés esperantista de la KEF (Kataluna Esperantista Federacio).

Xènia Berta i Argelés és historiadora.

>> Segell de l'entitat esperantista de Santa Coloma de Farners publicat en el número 12 de la revista La Grilo l'any 1987.

COL·LECCIÓ JOSEP VIRGILI

Cesáreo Huecas, comandant d'infanteria, és un dels principals promotors de xerrades i conferències per tal de difondre l'ensenyament de l'esperanto